

3. Các cách duy trì tiếng Việt (tiếng mẹ đẻ của bạn)

1. Nói cho con biết tại sao nói tiếng Việt rất quan trọng

Giải thích cho con biết là có rất nhiều gia đình sử dụng hơn một ngôn ngữ. Nói chuyện với con về những lợi ích của việc nói được nhiều ngôn ngữ ở phần đầu tài liệu và nhấn mạnh nói được hai hay nhiều ngôn ngữ là có năng lực siêu nhân tuyệt vời.

2. Thái độ tích cực là chìa khóa cho việc duy trì tiếng mẹ đẻ

Trẻ em rất giỏi nhận biết một việc có quan trọng hay không. Nếu chúng không thấy tầm quan trọng của việc nói tiếng Việt thì chúng sẽ không muốn nói tiếng Việt. Việc bố mẹ có thái độ tích cực với tiếng mẹ đẻ sẽ có ảnh hưởng lớn đến cách con cái nhìn nhận về tiếng mẹ đẻ và tới việc chúng có thích nói tiếng đó hay không.

3. Sử dụng tiếng mẹ đẻ hàng ngày dưới nhiều hình thức khác nhau

Lượng tiếng Việt trẻ nghe được có ảnh hưởng lớn đến khả năng học tiếng Việt của chúng. Hãy sử dụng tiếng Việt càng nhiều càng tốt ở nhà và trong các hoạt động thường ngày với con để chúng học được nhiều từ tiếng Việt và thực hành tiếng Việt. Để ý đến việc bạn sử dụng ngôn ngữ và bạn nói tiếng Việt thường xuyên với con như thế nào.

4. Cả nhà đình nói tiếng Việt

Các nghiên cứu đã cho thấy duy trì tiếng mẹ đẻ sẽ thành công hơn khi có sự đồng lòng và tham gia của cả gia đình. Trẻ em học ngôn ngữ nhanh nhất khi cả hai bố mẹ cùng nói ngôn ngữ đó. Nếu một trong hai bố mẹ không biết ngôn ngữ đó thì người đó cần có thái độ ủng hộ người kia trong việc dạy ngôn ngữ đó cho con. Anh chị cũng có vai trò quan trọng trong việc học tiếng mẹ đẻ của các em. Nếu anh chị lớn hơn luôn nói tiếng Anh, các em bé sẽ khó học và giữ tiếng Việt hơn. Xây dựng thái độ tích cực với việc học và nói tiếng Việt cho cả gia đình. Ông bà và họ hàng cũng tham gia vào các hoạt động duy trì tiếng Việt để trẻ có thể có cơ hội sử dụng tiếng mẹ đẻ với những người khác nhau.

5. Tận dụng mọi cơ hội để trẻ thấy tiếng Việt xung quanh

Trẻ sẽ một ngôn ngữ là quan trọng nếu chúng thấy ngôn ngữ này hiện diện khắp nơi xung quanh chúng. Nghĩ ra những cách để có thể cho trẻ thấy tiếng Việt mọi nơi trong nhà, ví dụ như qua sách truyện, tranh vẽ, đồ thủ công, biển hiệu, nhãn mác, gói đồ ăn, v.v... Trẻ cũng biết một ngôn ngữ có giá trị khi chúng nhìn thấy ngôn ngữ đó ở những nơi khác ngoài nhà mình. Khuyến khích trường mẫu giáo hay trường học của con sử dụng và trưng bày các từ ngữ và hình ảnh liên quan đến tiếng Việt để con thấy tiếng Việt được sử dụng và có giá trị ở những nơi khác nữa chứ không chỉ ở nhà. Tham gia các sự kiện văn hóa có liên quan đến văn hóa Việt nam để con được trực tiếp trải nghiệm văn hóa Việt ngay xung quanh chúng và thấy mối liên hệ giữa ngôn ngữ và văn hóa.

6. Chơi với những trẻ nói tiếng Việt khác – làm cho con thấy mình là một phần của cộng đồng

Một trong những cách tốt nhất để giúp con bạn nói tiếng Việt là cho chúng cơ hội nói tiếng Việt với những trẻ khác. Tổ chức các buổi gặp gỡ, chơi theo nhóm đều đặn hoặc tham dự các sự kiện văn hóa với các trẻ em nói tiếng Việt khác sẽ giúp trẻ thấy ngôn ngữ của chúng có thể được sử dụng trong các bối cảnh khác và với những người khác ngoài gia đình như thế nào. Việc này có thể làm trẻ thấy thích thú học tiếng Việt hơn vì chúng được sử dụng các kỹ năng ngôn ngữ trong môi trường vui vẻ thoải mái.

7. Đọc truyện sách với con

Đọc là hoạt động rất có ích cho sự phát triển ngôn ngữ của trẻ em. Cho trẻ xem truyện sách tiếng Việt từ bé có thể giúp chúng phát triển kỹ năng nói và viết tiếng Việt tốt sau này. Đọc sách cũng dạy cho trẻ biết về văn hóa và với trí tưởng tượng của mình, trẻ được đi những chuyến đi thú vị tới những vùng đất ở Việt nam. Hãy chọn những cuốn sách có hình ảnh giống con bạn. Việc trẻ nhìn thấy bản thân mình, ngôn ngữ và văn hóa của mình trong sách sẽ giúp chúng xây dựng bản sắc của mình và được kết nối với văn hóa Việt.

8. Dạy con đọc tiếng Việt

Học đọc tiếng Việt dễ hơn đọc tiếng Anh vì hầu hết mỗi chữ cái đều được gắn với một âm. Một khi trẻ biết mặt chữ và biết đọc các chữ, chúng có thể nhanh chóng bắt đầu đọc các từ và tiếp tục đọc sách truyện. Dạy con đọc kết hợp với giải thích cho con nghĩa của các từ sẽ giúp con bạn học tiếng Việt rất nhanh. Biết đọc sẽ mở ra cho trẻ một thế giới mới vì chúng có thể tiếp cận được với thông tin mà chỉ có bằng tiếng Việt. Ngoài ra, các nghiên cứu cũng chỉ ra rằng việc học đọc tiếng Việt có thể giúp trẻ học đọc tiếng Anh vì não của chúng đã được luyện tập với việc nhìn mặt chữ và hiểu là mỗi từ trên trang giấy đều có nghĩa của nó.

9. Tăng cường chức năng sử dụng của tiếng mẹ đẻ - Cách tốt nhất để duy trì tiếng mẹ đẻ là sử dụng nó ở mọi nơi có thể

Lý do mọi người nói được hai hay nhiều ngôn ngữ là vì họ sử dụng chúng cho các mục đích khác nhau. Ví dụ, bạn có thể dùng tiếng Anh ở chỗ làm việc hoặc trường học và tiếng Việt để giao tiếp trong gia đình hay cho các hoạt động văn hóa. Rất khó để duy trì một ngôn ngữ nếu không có mục đích sử dụng cũng như nếu người ta không cần nó. Cách tốt nhất để học một ngôn ngữ là sử dụng nó cho các công việc bạn làm hàng ngày. Bạn có thể dùng tiếng Việt để dạy con nấu ăn, viết thư cho ông bà, đi chợ, .v...v. Trẻ em cần có lý do để sử dụng ngôn ngữ để chúng có cơ hội luyện tập và thấy mục đích của việc sử dụng tiếng Việt. Nếu trẻ không thấy cần thiết phải dùng tiếng Việt, chúng sẽ chuyển sang chỉ dùng tiếng Anh.

10. LÀM CHO VIỆC HỌC HAY SỬ DỤNG TIẾNG VIỆT VUI VÀ THÚ VỊ

Đây là điều quan trọng nhất. Trẻ em có thể không muốn học một ngôn ngữ nếu chúng nghĩ là nó chán, không phù hợp, hoặc khác với những gì những người khác đang làm. Chia sẻ với chúng những trải nghiệm thú vị bằng tiếng Việt sẽ giúp chúng liên tưởng đến những ký ức và những trải nghiệm vui vẻ, tích cực có thể tạo nên sự hứng thú và đam mê đối với việc học và duy trì tiếng mẹ đẻ. Trẻ em cũng thích dành thời gian vui chơi với bố mẹ.

Bạn có thể đọc sách, chơi các trò chơi, nấu ăn, hát, vẽ, làm thủ công, xem TV và xem phim, và viết bằng tiếng Việt. Trẻ em thích sử dụng máy tính, máy tính bảng và điện thoại. Bạn có thể sử dụng các nguồn trợ giúp sẵn có trên mạng để giúp trẻ học tiếng Việt với độ tương tác cao và vui thích với việc học tiếng Việt.

Trong cuốn sách này có nhiều ý tưởng thú vị để bạn có thể bắt đầu thử làm cho việc học tiếng Việt trở nên vui và lý thú cho con mình. Hãy để con bạn chọn hoạt động chúng thích làm.

11. Thêm thông tin

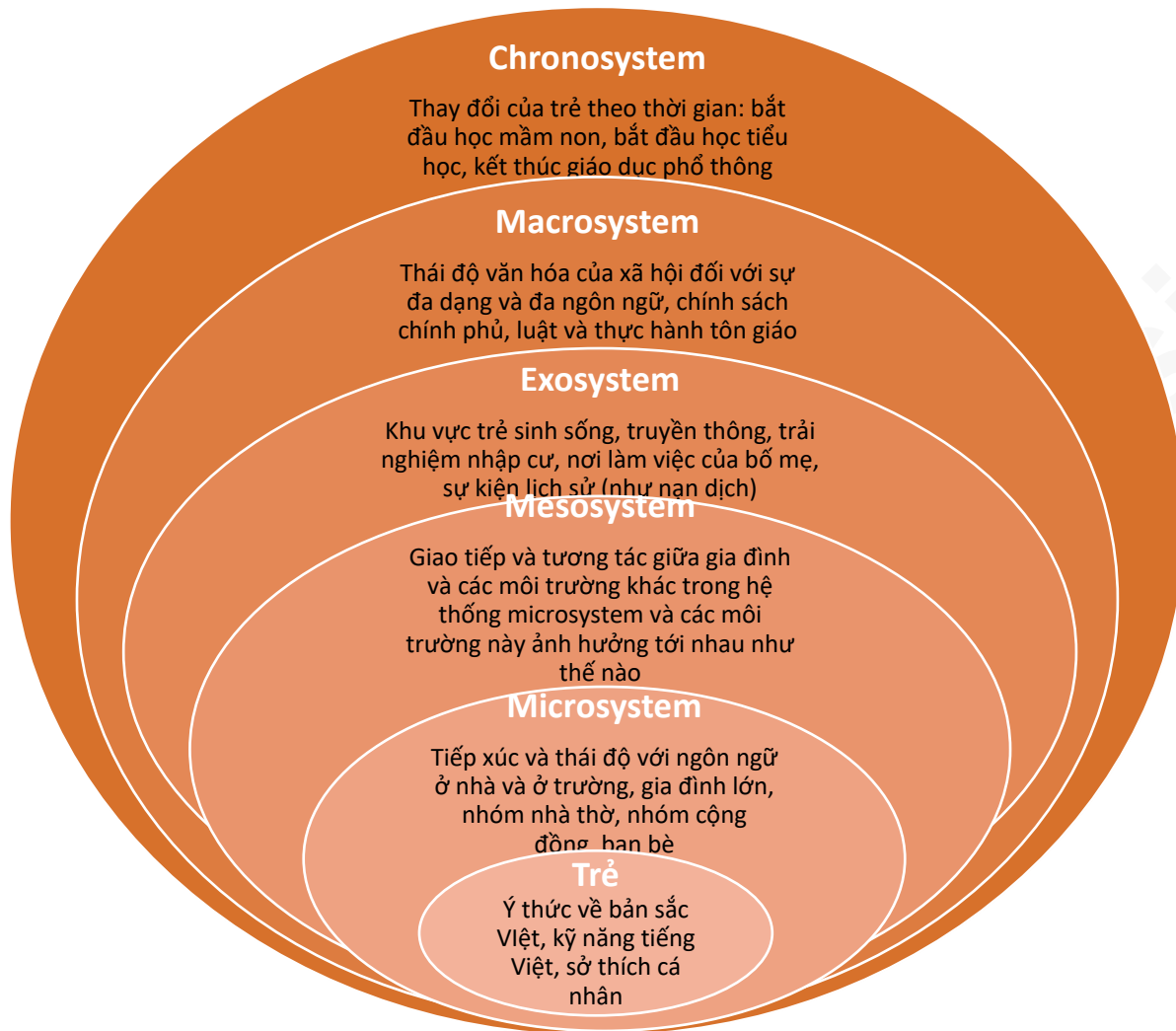
Theo Mô hình Hệ thống Tương tác Sinh thái về Duy trì Tiếng mẹ đẻ (Verdon et al., 2022), quá trình phát triển tiếng mẹ đẻ ở trẻ em chịu ảnh hưởng của các lớp môi trường xung quanh, từ hoàn cảnh gia đình và trường học đến những giá trị văn hóa bao trùm, các chuẩn mực, luật lệ, và thực hành. Hệ thống Tương tác Sinh thái của một đứa trẻ bao gồm 5 hệ thống nhỏ có ảnh hưởng đến và chịu ảnh hưởng bởi đứa trẻ. Đó là: microsystem (hệ thống đầu tiên có liên quan đến trực tiếp đến trẻ, bao gồm trẻ và gia đình và trường học), mesosystem (mối liên hệ giữa các môi trường trong hệ thống microsystem, ví dụ như giữa gia đình và giáo viên hoặc giữa bạn bè của trẻ và gia đình), exosystem (các yếu tố ngoài môi trường trực tiếp của trẻ nhưng vẫn có ảnh hưởng đến trẻ), macrosystem (bối cảnh văn hóa rộng hơn), và chronosystem (những thay đổi của trẻ theo thời gian, bao gồm những bước chuyển biến trong cuộc đời như bắt đầu đi học hay học xong trung học) (Bronfenbrenner, 1979).

Tài liệu tham khảo

- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Verdon, S. (2022). *A bioecological framework model for children's home language maintenance*. Charles Sturt University.
- Tran, H. V. (2019). Làm thế nào để giữ tiếng Việt cho con khi sống ở nước ngoài? (How to maintain Vietnamese for your children when living overseas?). *BBC Vietnamese*. <https://www.bbc.com/vietnamese/forum-47147158>



Mô hình Tương tác Sinh thái về Duy trì Tiếng mẹ đẻ (Verdon, 2022)



Những cách nêu trên sẽ giúp bạn hỗ trợ con phát triển năng lực tiếng Việt và xem xét ảnh hưởng của mỗi lớp hệ thống này đối với việc duy trì tiếng mẹ đẻ của con.